

Všední život papežských nunciů u rudolfínského dvora

H

Akademie věd
České republiky

věda 70

kolem
nás
prostory
společné
paměti

Historický ústav AV ČR, v. v. i., je jednou z 54 veřejných vědeckých institucí, které tvoří Akademii věd České republiky, avšak svým založením a působností předchází nejen dnešní Akademii (jež se ustavila při vzniku samostatné České republiky 1. ledna 1993), ale i Československou akademii věd (založenou roku 1952). Tento neuniverzitní ústav se sídlem v Praze a s pobočkami v Brně, Českých Budějovicích a Římě, má za sebou bezmála stoletou existenci. Ústav zaměřený k výzkumu v oblasti historických věd se v průběhu 20. století měnil svým názvem, organizačním začleněním, badatelským zaměřením i podobou publikační činnosti. Vznikl jako nezávislá, státem podporovaná instituce krátce po zrodu Československa, a přestože byl v období od padesátých do osmdesátých let 20. století vystaven silným politickým tlakům, postupně si získal ústřední postavení v oboru. Stal se jedním z pilířů celé organizace historických věd v českých zemích a zásadně ovlivnil budování jejich infrastruktury. Na základě zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, získal Historický ústav AV ČR, provádějící výzkum v oboru českých, československých a obecných dějin, k 1. lednu 2007 status veřejné výzkumné instituce (v. v. i.). Aktuální informace o ústavu, včetně jeho aktivit v rámci Akademie věd ČR (Strategie AV21) a mezinárodní spolupráce, lze získat na <http://www.hiu.cas.cz/cs/>, resp. <http://www.hiu.cas.cz/en/> a také v *Bulletinu Historického ústavu AV ČR*, založeném roku 1990 a dostupném na <http://www.hiu.cas.cz/cs/o-nas/bulletin-hu.ep/>.

Současný výzkumný program Historického ústavu AV ČR navázal na výzkumný záměr Český dějinný prostor v evropském kontextu a pro léta 2014–2020 se soustřeďuje na specializovanou problematiku českých, československých a obecných dějin od 9. do 20. století, která je blíže specifikována na <http://www.hiu.cas.cz/cs/veda-a-vyzkum/obecna-charakteristika.ep/>. Prioritní tematikou základního výzkumu Historického ústavu AV ČR jsou interní výzkumné programy, které reflektují současné teoreticko-metodologické postupy a mezinárodní historiografické diskursy s důrazem na roli historické vědy při uchování národní paměti a formování národní identity a kultury v nejširším smyslu. Tvoří je

- *Český dějinný prostor v evropském kontextu*, dlouhodobý, kontinuální výzkum,
- *Vybrané problémy českých a středoevropských dějinných procesů*, dílčí, analyticky či synteticky zaměřený výzkum,
- *Prameny hmotné a duchovní kultury*, jejich zpřístupňování, ochrana a výzkum (podrobněji na <http://www.hiu.cas.cz/cs/veda-a-vyzkum/obecna-charakteristika.ep/>).

Výzkumné programy podporují a doplňují témata vybraných okruhů a programů Strategie AV 21 (<http://www.hiu.cas.cz/cs/strategie-av21.ep/>).

Ve snaze zvýšit dostupnost zpracovaných pramenů a získaných poznatků široké, a to i zahraniční badatelské veřejnosti přistoupil Historický ústav k vytváření **digitálních databází a portálů** (<http://www.hiu.cas.cz/cs/databaze/ep/>).

Bibliografie dějin českých zemí (<http://biblio.hiu.cas.cz/>) navazuje na projekt bibliografie historických věd a příbuzných oborů (od roku 1905, HÚ zajišťuje tento úkol od roku 1956). BDČZ zachycuje veškeré vědecké a odborné práce vydané k českým dějinám v České republice i v zahraničí. Obsahuje více než 350 000 záznamů odborné literatury od roku 1990 (výběrově od r. 1895). Databáze je veřejně dostupná od roku 2002, každoročně je vloženo zhruba 15 000 záznamů.

Raně novověké papežství a jeho nunciatury

Papežský stát prošel na přelomu středověku a raného novověku výraznou transformací. V etapě od konce 15. století do poloviny 17. století se postupně změnil v prototyp moderního státu, v jehož čele stál papež, který plnil současně roli jeho panovníka i hlavy katolické církve. Kromě zavedení daňového a administrativního systému patřil k průvodním znakům této transformace též vznik moderního diplomatického zastoupení u jiných států. Na rozdíl od předchozí doby, kdy byli papežští diplomaté vysíláni zpravidla kvůli individuálnímu posláání, došlo v průběhu 16. století k zformování sítě stálých nunciatur. Jednotliví papežští diplomaté – nunciové – tak působili v různých zemích víceméně permanentně jako trvalí a zplnomocnění zástupci papeže se širokými kompetencemi a nahradili tak ve středověku užívaný systém. Papežský stát v tomto směru nepředstavoval ojedinelý fenomén. Též další italské státy ve snaze získat informace o politickém či hospodářském dění v blízkých zemích vytvářely již od poloviny 15. století jako první na evropském kontinentě stálá diplomatická zastoupení.

První nunciatury nového typu vznikly v některých italských státech na samém počátku 16. století. V Itálii byly celkem čtyři – v Neapoli, Turině, Florencii a Benátkách. Dále pak sídlili nunciové u císařského dvora a také u královských dvorů ve Francii, Španělsku, Portugalsku a Polsku. Výrazná změna v organizaci diplomatického zastoupení papežského stolce se odehrála za pontifikátu papeže Řehoře XIII. (1572–1585). Tento papež si víc než kterýkoliv jeho předchůdce uvědomoval význam římsko-německé říše a habsburské monarchie včetně českých zemí v právě probíhajícím zápase mezi katolicismem a rychle se šířícími protestantskými denominacemi. Jedním z řady jeho kroků bylo proto rozšíření stávající sítě stálých nunciatur o několik dalších právě v této oblasti. Jednalo se o nunciaturu ve Štýrském Hradci (zal. 1580), která se rozvinula jako nástupce jen krátce působící nunciatury jihoněmecké (1573–1583), další nunciatury pak vznikly v Kolíně nad Rýnem (zal. 1584) a v Bruselu. Bruselská nunciatura byla sice založena za pontifikátu Klementa VIII. (1592–1605) v roce 1594, ale iniciována byla ještě Řehořem XIII. Spolu s tou, kterou založil Řehořův nástupce Sixtus V. (1585–1590) ve švýcarském Lucernu v roce 1586, tvoří všechny tyto nunciatury skupinu, které se říká „nunciatury reformy“. Od ostatních se dosti lišily. Zatímco například italské nunciatury měly charakter spíše politický, jako nástroj bilaterálních vztahů mezi papežem a příslušným panovníkem, nebo mohly plnit i úkoly související s inkviziční činností, nové „nunciatury reformy“ sloužily jako důležitý prostředek k prosazování reformních závěrů tridentského koncilu a měly též aktivně působit v obraně a prosazování nejen vysloveně papežských, ale obecně katolických zájmů proti protestantismu.

Podobné posláání, jako měly „nunciatury reformy“, měla v období po tridentském koncilu i ta, která existovala u císařského dvora. Ta měla sídlo převážně ve Vídni, ovšem v době, kdy se císař se svým dvorem pohyboval po své říši (například z důvodu konání zemských sněmů), přesouval se s ním současně i nuncius. K výrazné změně došlo až s nástupem císaře Rudolfa II. na trůn v roce 1576. Již v letech 1577–1581 sídlila nunciatura v Praze a poté, co panovník definitivně

Papež Řehoř XIII. zásadním způsobem změnil strukturu a fungování papežských nunciatur (Giovanni Battista Cavalieri: Pontificum Romanorum Effigies. Opera et studio Ioannis Baptistae Cavalleriis collectae ac typis aeneis incisae. Romae: Dominicus Basa, 1585, s. 231; Moravská zemská knihovna v Brně, signatura: ST1-0762.222)

upřednostnil Prahu před Vídní a v roce 1583 do ní přesunul císařský dvůr, učinil tak i papežský nuncius. Tento stav trval i po Rudolfově smrti až do roku 1617, kdy se nunciatura přestěhovala do Vídně.

V době existence „pražské“ nunciatury se české země a jejich náboženské a politické záležitosti staly pravidelnou a důležitou součástí zpráv nunciů, a tím pádem se dostaly i do centra pozornosti římské kurie a jejich zájmů. V konfesně smíšených českých zemích uplatňovali nunciové ve prospěch katolické církve postupy, které měly posílit její oslabené postavení a měly se stát vzorem a inspirací i pro další oblasti římsko-německé říše.

Nunciové, jejich pravomoci a kariéra

Nunciové byli především diplomaté. Kromě toho, že papeže zastupovali jako suverénního panovníka papežského státu, jej reprezentovali též jako hlavu katolické církve. Aby bylo jejich posláním jednodušší, byli pro své úkoly v cílové zemi vybaveni zpravidla poměrně širokými právními a náboženskými kompetencemi, tzv. fakultami, které dostávali před svým odjezdem. Každý z nich tak měl pravomoc přijímat a vyžadovat opatření pro zachovávání církevní disciplíny a církevních zákonů, konat vizitace v diecézích, na farách a v klášterech, vyšetřovat a trestat provinilce proti církevním předpisům, udělovat absoluce, dispenzy a odpustky, vydávat výnosy v oblasti trestního a civilního soudnictví, udělovat nižší beneficia nebo povolovat konzumaci jídel zakázaných v postní době.

Přestože v 16. století se mezi nuncií mohla ještě zcela výjimečně objevit osoba laického stavu, později už se jednalo vždy o kleriky s biskupským stupněm svěcení, který jim umožňoval dostatečnou samostatnost od kléru v místě působení. Posledním nunciem u císařského dvora, který neměl biskupskou hodnost, byl v letech 1589–1591 Alfonso Visconti. V naprosté většině byli nunciové Italové. Z 29 stálých papežských diplomatů činných u císařského dvora ve Vídni nebo v Praze v letech 1559–1655 byl pouze jediný neitalského původu, a to Stanislav Hosius, nuncius v letech 1560–1561, který pocházel z Polska.

Z analýzy životních osudů nunciů u císařského dvora v uvedeném období vyplývá, že svoji diplomatickou kariéru začínali zpravidla studiem církevního práva. Poté získávali první zkušenosti ve službě papeži na některém z nižších kuriálních úřadů (jako sekretáři nebo kancléři) anebo se přímo uplatňovali v diplomacii u některého z nunciů nebo papežských legátů. Pro další „kariérní“ postup byly často, jak tomu bylo i v jiných raně novověkých státních systémech, zásadní kontakty a vazby k důležitým osobám, rodinám nebo vlivovým frakcím u papežského dvora. Tak se budoucí nunciové dostávali k důležitějším kuriálním pozicím (například jako auditoři, referendáři či protonotáři). Pokud získali přízeň papeže nebo kardinála nepota – papežova synovce, který působil jako jeho „pravá ruka“ a podstatným způsobem se podílel na výkonu papežské moci –, postupovali vytipovaní a talentovaní úředníci až k funkci nuncia.

Jednotlivé nunciatury mezi sebou navzájem ovšem nebyly na stejné úrovni – ty u významných panovnických dvorů (císař, Francie, Španělsko) byly považovány za výše postavené. Jejich držitelé po ukončení funkčního období mířili často do jině podobně významné nunciatury nebo byli papežem za vykonané služby odmě-

Císař Rudolf II. na mědirytině Joachima von Sandrarta
(Archiv hlavního města Prahy, GP 2)

nění kardinálskou hodností. Z 29 nunciů u císařského dvora z let 1559–1655 se jich kardinály stalo jedenáct. Životní osudy těch dalších byly různé. Velmi často dopltili na výměnu na papežském trůně nebo nemilost papeže a zbytek života prožili v pastorační službě jako diecézní biskupové. Zajímavý byl případ nuncia Malatesty Baglioneho. Po skončení svého působení u císařského dvora v roce 1639 byl tak zadlužený, že se jeho kardinálská promoce jevila velmi problematickou. Existovala totiž obava, že by ve vlivné pozici mohl své služby nabízet těm, kteří mu nejvíce zaplatí. Zemřel pak jako biskup v Assisi v roce 1648. Nunciové působili u císařského dvora průměrně 3,4 roku. Rekord drží Camillo Melzi s celkem 8 lety (1644–1652), následovaný Carlem Caraffou (7 let, 1621–1628).

Diplomacie nunciů u rudolfinského dvora v praxi

Pokud se chceme zabývat otázkou, jak vypadal život nunciů u rudolfinského dvora, je nutné začít tím hlavním a principiálním v jejich poslání, tj. diplomatickou činností. Ta se ubírala hlavně dvěma směry. Jednak šlo o získávání informací týkajících se především politických a náboženských záležitostí. Musíme si uvědomit, že každý z nunciů byl v pražském prostředí v postavení cizince. Neznal běžně užívané jazyky (němčinu a češtinu), okolní společnost byla většinou odlišného náboženského vyznání a tradic. Proto pro něj byly nezbytné personální kontakty a sítě. Vhodné osoby u císařského dvora i mimo něj, o které se mohl opírat, mu byly doporučeny už v hlavní vstupní instrukci, v níž mu papež sděloval nejdůležitější úkoly jeho mise před jejím započítím. Těmto osobám byla také určena papežská doporučení breve – krátké dopisy, v nichž papež dával konkrétnímu adresátovi najevo svou důvěru a žádal jej o podporu daného nuncia. Například nový nuncius Giovanni Salvago dostal koncem roku 1610, těsně před svojí cestou do Prahy, breve adresované pochopitelně císaři Rudolfovi, dále uherskému králi Matyáši, bavorským vévodům, duchovním kurfiřtům v římsko-německé říši a vybraným členům rodu Habsburků, ale rovněž důležitým šlechticům Karlovi z Lichtenštejna a Zdeňkovi Popelovi z Lobkovic. Dále mu byla vystavena breve pro arcibiskupa pražského a salcburského, 9 brevů pro německé biskupy, 6 brevů pro císařovy sekretáře a 3 breve pro císařovy rady. Ty poslední byly psány ve formě *in bianco*, tedy bez uvedení jména konkrétního adresáta, které pak bylo doplněno až samotným nunciem podle aktuální potřeby. Už toto rozdělení papežských brevů naznačuje, ke kterým osobám se ubírala nunciova pozornost a zájem – byli to přední duchovní činitelé, katoličtí šlechtici a dále osoby úzce spojené s císařským dvorem. V samotných počátcích „pražské“ nunciatury u rudolfinského císařského dvora představovala zcela zásadní postavu císařovna Marie, vdova po Maxmiliánu II. Ještě než se v roce 1581 přestěhovala z Prahy zpět do Španělska, napomohla papežské diplomacii v řešení řady otázek a položila základy úzké spolupráce mezi nunciem a vyslanci španělského krále.

Obsazení nunciových sítí i jejich rozsah byly jinak poměrně proměnlivé. Nuncius Antonio Caetani, činný v letech 1607–1611, například výrazně využíval v prvním roce svého působení říšského vicekancléře Leopolda von Stralendorf, který však od roku 1608 přišel o jeho důvěru. Spolupráce se zásadními členy personální sítě z řad šlechticů a předních dvořanů neprobíhala pouze jednostranně.

Pražský hrad jako sídlo dvora císaře Rudolfa II. na Sadelerově rytině z roku 1606 (Muzeum hlavního města Prahy, G 14)

Nunciové se za poskytnuté služby a informace dokázali odměňovat – například poskytnutím zvláštních duchovních milostí, přístupem rodinných příslušníků k prestižnímu vzdělání na významných římských školách nebo získáním uvolněných kanovníckých postů. Nemalý význam měla však nepochybně i skutečnost, že spoluprací s papežovým reprezentantem získával daný šlechtic či dvořan zajímavý sociální kredit ve svém okolí.

S důležitými lidmi nového nuncia seznamoval jeho předchůdce přímo v místě působnosti během řady prezentačních návštěv, které musel po příjezdu absolvovat. Vlastní síť kontaktů si pak musel rovněž budovat sám, a to nejen v prostředí císařského dvora, ale i v zahraničí. V Praze samotné se opíral o místní jezuity nebo příslušníky jiných církevních řádů, pomáhaly mu též písemné vazby s ostatními nuncií. Díky těmto personálním a komunikačním sítím mohl nuncius získávat informace důležité pro svou činnost, které pak v pravidelných relacích odesílal Státnímu sekretariátu v Římě, odpovídajícimu za zahraniční politiku papežského stolce.

K získávání nezbytných informací docházelo v zásadě dvojím způsobem. Dělo se tak buď pomocí osobních setkání, anebo formou korespondenční činnosti. K osobním setkáním docházelo při poskytnutých audiencích u panovníka, členů habsburského rodu nebo jiných svrchovaných vládců pobývajících dočasně u císařského dvora, formou pozvání různých osob k obědu na nunciaturu nebo k osobní návštěvě, během pobytu u dvora, atd. Někdy byla kvůli utajení k důvěrným rozhovorům a debatám využívána i neutrální půda. Například nuncius Antonio Caetani realizoval v červenci 1610 tajná jednání o Katolické lize s bavorským kancléřem Joachimem von Donnersberg a španělským vyslancem Baltasarem Zúñigou v prostorách kapucínského kláštera na Malé Straně. Všichni účastníci takových schůzek přicházeli samostatně, takže případným zvědavým očím v okolí nemuselo být vůbec nic nápadné. Občas bylo také nezbytné využít služeb tajných informátorů. Nuncius Cesare Speciano ve svém dopise z roku 1593 zmiňuje vlastního „špeha“. Již zmíněný Caetani vyslal zase v roce 1609 jistého františkána na výzvědy do Bamberku, aby zjistil, jak je to s náklonností tamního biskupa Johanna Philippa von Gebsattel k protestantismu. Řeholníkovi se podařilo získat si biskupovu důvěru a tak – aniž by vzbudil jeho podezření – poskytnout nuncioví podrobnou zprávu. Dalším způsobem získání nových poznatků byla korespondenční činnost s členy vztahové sítě v jiných zemích. Díky tomu bylo možné ověřovat pravdivost jinde získaných informací. Caetani tak v roce 1609 ověřoval u svých kontaktů v zahraničí původně neověřenou zprávu, že protestanté v římsko-německé říši založili svůj vojenský spolek, nazvaný později Unie. Jednoznačného potvrzení se ovšem nedočkal, dva z jeho kontaktů uvedli, že k založení spolku protestantů došlo, další dva pak tento předpoklad zpochybnili.

Získávání informací ovšem netvořilo jedinou část diplomatické aktivity nunciů. Tou další bylo přímé či nepřímé ovlivňování osob ve prospěch zájmů papežské politiky. Nejdůležitější bylo pochopitelně působení na samotného panovníka, který – přes různá omezení vyplývající ze stavovského uspořádání zemí habsburského soustátí – byl hlavním činitelem moci a příslušných rozhodnutí. Katolicky vychovaný Rudolf II. vedl s papežskými nuncií v prvních desetiletích své vlády pravidelnou komunikaci ve formě relativně častých audiencí. Pokud byl některý

z papežských diplomatů dostatečně obratný, uměl se dobře orientovat v prostředí císařského dvora a dovedl si získat vhodné spojence z řad císařských úředníků nebo významných šlechticů, mohl si zajistit značný vliv na realizaci papežských záměrů. To se podařilo především nunciovi z let 1598–1604 Filippu Spinellimu, který využil císařových obav ze spiknutí proti vlastní osobě a v roce 1599 pomocí intrik zosnoval odstranění nepohodlných nekatolíků z důležitých českých zemských úřadů a jejich nahrazení spolehlivými katolíky v čele ze Zdeňkem Vojtěchem Popelem z Lobkovic. Krátce nato již ovšem situace vypadala jinak. Postupně se zhoršující zdravotní stav Rudolfa II. vedl k výraznému omezení jeho kontaktů s okolním prostředím, a to především s papežskými diplomaty. Svoji roli sehrála také podezřívavost císaře, který se domníval, že papežové plánují jeho sesazení z trůnu. Nuncius Antonio Caetani si v jednom rozhovoru s bavorským kancléřem Donnersbergem postěžoval, že za tři roky svého působení měl jen tři audience u panovníka. V instrukci, kterou obdržel před nástupem do svého úřadu v roce 1607, byl na omezenou možnost přímé komunikace s císařem upozorněn již předem, když mu bylo sděleno, že nezbytné záležitosti je třeba panovníkovi sdělovat za pomoci lístečků, které měli císaři doručovat vhodní prostředníci. O to více narostl význam těchto osob.

Nunciové se různé záležitosti říšské nebo zemské politiky pokoušeli prosadit ve spolupráci se svými spojenci. Jednalo se například o členy tajné rady nebo úředníky říšské kanceláře. Jako opora papežské politiky byli využíváni i čelní představitelé české nebo moravské katolické šlechty. V době vlády Rudolfa II. to z této skupiny byli zejména Vratislav z Pernštejna, Vilém z Rožmberka, Jiří Popel z Lobkovic, Kryštof Popel z Lobkovic, Karel z Lichtenštejna nebo Zdeněk Vojtěch

Hollarův lept zachycující panorama Prahy (Muzeum hlavního města Prahy, Sběrka grafiky G 27a)

Popel z Lobkovic. Pochopitelně nebylo možné, aby šlo o osoby jiné než katolické konfese. Nuncius Giovanni Ferreri si v době příprav na své působení u pražského dvora, které začalo v roce 1604, pořídil na základě různých zdrojů soupis důležitých informací. Ohledně svého osobního vystupování si poznamenal, že nuncius „má mít u stolu vyslance a ministry a udržovat kontakty se všemi“. Pokud jde o protestanty, poznamenal si ovšem: „nezvat heretiky, ale neodmítat je, pokud přijdou sami“. Proto také v nunciaturní korespondenci sledovaného období nalezneme jen velmi řídké zmínky o přímém jednání papežských diplomatů s lidmi jiného než katolického vyznání. Pozoruhodné jsou například zprávy nuncia Speciana z roku 1592 o jeho setkáních a rozhovorech s Petrem Vokem z Rožmberka, který byl členem Jednoty bratrské, byť je nutné dodat, že nuncius byl motivován především snahou přesvědčit jihočeského magnáta ke konverzi. Jeden z dalších mála příkladů se nachází v dopise nuncia Caetaniho z června 1609, kde je zmíněno jeho setkání s českým šlechticem Václavem Vchynským z Vchynic, který se podle nunciových slov vůči katolíkům chová jako katolík a vůči protestantům jako protestant. Vchynský byl k nunciovi vyslán českými utrakvistickými stavy, aby se přimluvil za jistého českého protestantského šlechtice, který byl v Itálii uvězněn římskou inkvizicí.

Písemná komunikace a soudnictví nunciů

Vedle osobní, přímé komunikace realizovali papežští nunciové i komunikaci písemnou. Tu měla na starost kancelář nunciatury, v jejímž čele stál kancléř, označovaný jako *abbreviator*, který zodpovídal za její správný chod. Kromě něj

Antonio Caetani, bývalý pražský nuncijs, je na portrétu zachycen již jako kardinál (Biblioteca e archivio storico diocesano di Capua)

tam působil též sekretář a několik písařů. Nunciaturní kancelář mohla pořizovat též notářské dokumenty. Její nejdůležitější činností byla ovšem tvorba nunciovy korespondence se Státním sekretariátem v Římě. To byl hlavní informační kanál mezi kurií a nunciaturou a jeho udržování proto byla věnována náležitá pozornost. Nunciovy dopisy obsahovaly především informace o aktuálním dění u císařského dvora a v celé sledované oblasti, tj. římsko-německé říši, českých zemích, Rakousích a Uhrách, také reakce na předchozí instrukce z Říma a vůbec zprávy o výsledcích nunciova působení z hlediska náboženského nebo politického. Někdy se objevovaly i důvěrné informace o astrologických a alchymistických zálibách císaře Rudolfa II., jeho zdravotních obtížích nebo o jeho slabosti pro mladé prostitutky. Zpravidla byly sepisovány a následně odesílány v pravidelných týdenních intervalech. Nuncius je diktoval svému sekretáři. Na začátku každého z nich bývalo prosté oslovení, na konci pak závěrečný pozdrav, datace a podpis. Každá depeše se zabývala buď jedním, nebo více tématy – v závislosti na jejich významu – a podle toho se lišil i její rozsah. První z každé skupiny depeší z jednoho data také většinou obsahovala informaci o doručené poště z Říma. V některých případech nuncius na konec depeše dopisoval postskriptum, a to vždy vlastní rukou, kurzivním písmem. Informace, které měly zůstat důkladně utajeny, byly na nunciaturách šifrovány v samostatných depeších. Každý z nunciů tak byl před zahájením své mise seznámen s šifrovacím kódem fungujícím na číselné bázi. V šifrované korespondenci nuncia Cesare Speciana (1592–1598) znamenal například kód 102 papeže, 07 císaře, 274 Čechy, 378 Prahu, 344 luterány, apod. Po zhotovení byly dopisy svěřeny kurýrovi a ten je odvázel do Říma. Cesta mu trvala většinou 10–14 dnů, v případě zimního počasí pak i déle. Je tedy jasné, že ve většině záležitostí, které musel nuncius ve svém úřadě aktuálně řešit, se musel spolehnout na vstupní instrukci a vlastní intuici odpovídající celkovému duchu papežské diplomacie v tomto období, poněvadž nějaké přímé konzultace nebyly možné. Vedle standardní nunciaturní korespondence, která je už od konce 19. století postupně edičně zpřístupňována jednotlivými národními historickými ústavy sídlícími v Římě, vedl nuncius i písemnou komunikaci s dalšími osobami. Kromě kardinála stojícího v čele Státního sekretariátu, jehož písemné instrukce nunciovi tvoří rovněž součást edic, se jednalo o řadu dalších kardinálů z prostředí římské kurie, katolické panovníky či říšská knížata, biskupy, představené řádů a řeholníky, jiné nuncie nebo spektrum dalších osob, které bývaly i důležitými informačními zdroji. O rozsahu korespondenční činnosti nám může napovědět jedna z mála patrně kompletně dochovaných registratur, jejímž původcem byl již zmíněný nuncius Ferreri v letech 1604–1607. Množství doručených dopisů od výše uvedených osob v ní čítá více než dva tisíce kusů.

Nezbytnou součástí každodenní činnosti nuncia, resp. nunciatury bylo soudnictví a administrativa. Nunciaturní soud byl odvolací instancí pro případy řešené a rozhodované v prvním stupni soudem biskupským. Pouze v případě exemptních klášterů, tj. těch, které byly vyňaty z biskupské soudní pravomoci, působil jako soud prvoinstanční. Mohly se zde však projednávat i sporné civilní nebo duchovní kauzy, pokud byly předtím projednány před příslušným soudem na diecézní úrovni, týkaly se závažných církevních záležitostí nebo pokud byl účastníkem sporu klerik. V čele soudu stál auditor, což byl zpravidla nejbližší spolupracovník nuncia.

Nejvyšší český kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic
(Moravský zemský archiv v Brně, fond G 126 Sběrka rytin a obrazů, i. č. 411)

„Domácnost“ nunciatury a její finanční zajištění

K tomu, aby nunciatura řádně fungovala, měli nunciové k dispozici skupinu spolupracovníků, která bývá v italštině označovaná jako *famiglia*, tedy „domácnost“. Jednalo se o všechny osoby, které pobývaly na nunciatuře a vykonávaly pro ni nějaké služby – byli to jak úředníci, tak i obslužný personál. Sociálně se nunciava „domácnost“ dělila na vyšší (*famiglia alta*), jejímiž příslušníky byly urozené osoby duchovní i světské, a na nižší (*famiglia bassa*), což byl nižší klérus a obslužný personál neurozeného původu. Do první skupiny spadal kromě samotného nuncia auditor, sekretář, kancléř a majordomus, který měl na starost chod nunciatury z hlediska zásobování, ubytování a dalších obslužných činností. Do druhé skupiny pak patřil jeden nebo více kaplanů, stolník, kuchař, holič, komorníci, sluhové, kočí, vrátný, tlumočník, apod. Osazenstvo nunciatury v Praze dosahovalo počtu přibližně 35 osob.

Zkoumat detaily fungování a struktury nunciovy „domácnosti“ v období 16. století bývá vzhledem k malému dochování pramenů obtížné. Určitou výjimku nám poskytuje nunciatura Ottavia Santacroceho, který byl v tomto úřadě činný pouze několik měsíců roku 1581. Nunciův osobní sekretář a přítel Pompeo Vizani, který se účastnil jeho diplomatické mise do Prahy, zanechal nejen pozoruhodný popis cesty diplomata a jeho doprovodu přes Rakousy, Moravu a Čechy, ale též řadu instrukcí, které měly sloužit pro spolehlivý vnitřní chod nunciatury a určovaly úkoly a postavení jednotlivých členů „domácnosti“. Důležitou součástí těchto předpisů bylo i stanovení, jak se mají všechny osoby chovat a vystupovat, aby to odpovídalo povaze a významu úřadu coby diplomatického zastoupení papežského stolce. Členové „domácnosti“ tak měli povinnost jít jednou za měsíc ke zpovědi a poté první neděli v měsíci přijmout eucharistii z rukou nuncia. Ráno a večer se po zaznění zvonku měli pomodlit modlitbu Zdrávas Maria. S jídlem mohli začít až po žehnací modlitbě přítomného kněze. V kostelích se měli chovat s uctivostí, bylo zakázáno klít nebo pronášet přísahy Bohu či svatým. Nesměli žertovat v přítomnosti urozených osob z prostředí mimo nunciaturu, hrát karty ani kostky. Zakázáno bylo diskutovat o náboženských záležitostech, být zvědavý na názory a postoje protestantů, účastnit se debat s nimi nebo navštěvovat synagogy. Bylo též nařízeno důstojné odívání, nejlépe v oděvech černé barvy. Odpovídající vzorce chování měly zabezpečit patřičnou důstojnost nuncia a jeho úřadu, zejména s ohledem na okolní nekatolické prostředí. Pokud se papežský diplomat přesouval mimo sídelní místo císaře, jak tomu bylo například při zasedání říšského sněmu v Řezně v roce 1594 za nuncia Speciana, přesouvala se s ním též část jeho „domácnosti“.

Poměrně málo je toho známo o detailech finančního fungování nunciatury. Nepochybné je, že bylo nesmírně nákladné. Nuncius musel zajistit chod celého úřadu, tedy stravu a také služné pro členy své domácnosti, mimořádné byly též náklady související s reprezentací. Papežským diplomatům byla obvykle Apoštolskou komorou, tedy papežským úřadem pro správu financí, přiznána pevná měsíční částka na provoz nunciatury, kterou nemuseli nijak účtovat. Pro nunciatury, jako byla ta u císařského dvora, se v 16. století jednalo o částku 230 zla-

M^{te} et R^{mo} C. signis Pro^{nc} A^l

Compassi venerdì mattina quã un Corriere spedito dall'Arciduca Alberto
il Duca Balduino con l'ordine del Reale Residente di quella Alleanza in fran-
cia al medesimo signor, al quale se gli dà conto, come essendo ultimato
un altro l'ordine del Re di Spagna, con ordine. Et si saussu a far vedere
alla Regina regnante, ed in caso che la M^{te} sua Saussu proseguir
d'andare i Principi Cesare d'Almagna, egli non lascia che porger
dall'altra parte aiuto a i Cardinali, et facendo egli in luogo dell'
Amb^{te} di Spagna, che si trova aua infermo, e presso il sud. ordine a
quella M^{te} Saussu la M^{te} sua manderoghe il di seguente Mons^{re} de
Villeroij a responder, che non poteva ritardare indietto il già
risoluto, ma ben saurobbi fatto ogni sforzo per l'accordo, ordi-
nando al nuovo Amb^{te} sui giorni, che per dar tempo procedessero
pieno, e che giurata aua che furono soprascelsero qualche poco
per che la parte dell'Imp^{er} non osassu lasciare spedito Commissarij
in Chona, dove furono i signori de gli interessi, et altri Amb^{te}

tých. Skutečné výdaje tuto sumu ovšem výrazně překračovaly. Proto také bývaly do čela diplomatického zastoupení papeže stavěny osoby s biskupskou nebo arcibiskupskou hodností, resp. šlechtického původu, které mohly chod nunciatury podpořit z vlastních, rodinných nebo diecézních zdrojů. Například nuncius z let 1607–1611 Antonio Caetani pocházel z jednoho z nejvýznamnějších italských aristokratických rodů. Z jeho korespondence nevyplývá, že by trpěl nedostatkem financí. Bylo to však způsobeno patrně tím, že měl výraznou podporu své rodiny, což na druhé straně později výrazně přispělo k jejímu zadlužení. Úspěšné absolvování této mise ve službě papeže bylo předpokladem další církevní kariéry tohoto šlechtice, která byla součástí celkové rodinné strategie a která v konečném důsledku byla pro jeho rod přínosná i z finančního hlediska. Caetani byl po odchodu z Prahy jmenován nunciem ve Španělsku v letech 1611–1618. Díky tomu získal pro svůj rod mimořádně prestižní titul španělských grandů, udělený italským rodům jen výjimečně, a v roce 1621 dostal za své služby od papeže Řehoře XV. (1621–1623) též kardinálský klobouk. Oproti tomu jeho předchůdce Cesare Speciano pocházel z patricijské rodiny v Cremoně, tedy ze sociálně poněkud odlišných poměrů. Ve svých dopisech státnímu sekretáři Minuccimu si opakovaně stěžoval na pozdní doručování papežských financí, které někdy přicházely až s pětiměsíčním zpožděním, a také na své značné zadlužení. V červnu 1593 doslova psal do Říma: „Pokud bude tato nunciatura trvat příliš dlouho, přivede mě k bankrotu, již teď mám dluhů až hanba.“ Odhaduje se, že za dobu svého pražského působení v letech 1592–1598 musel Speciano dotovat nunciaturu z vlastních prostředků celkovou sumou 50 tisíc zlatých. Nutné je v této souvislosti ovšem dodat, že podobné situace postihovaly i diplomaty jiných zemí. Například hrabě Cavriani, mantovský vyslanec u císařského dvora ve Vídni, si v roce 1561 postěžoval, že kvůli své diplomatické službě musel již prodat vlastní stříbrné předměty, tapisérie, některé oděvy, a dokonce tepané zlaté šperky své manželky. Hodnotit však postavení diplomatů pouze z hlediska finančního by bylo poněkud neúplné. Na druhou stranu totiž svému držiteli vedle možného rozvoje budoucí kariéry poskytovalo ještě jiný „kapitál“ – sociální kredit, který s ohledem na jeho funkci zvyšoval diplomatovu hodnotu ve dvorských strukturách.

Ceremoniál, zábava a sídlo nunciatury

Nezbytnou součástí života diplomata byl též ceremoniál. Nešlo jen o nějaké ideově prázdné nebo ryze formální úkony. V době raného novověku znamenalo využití gest nebo ceremoniálních postupů významnou formu symbolické prezentace postavení vlastní osoby nebo vladaře, který osobu diplomata vyslal. U papežských nunciů na císařském dvoře došlo k výraznému rozvoji ceremoniálu a jeho ustálení ve dvorském prostředí teprve v průběhu druhé poloviny 17. století. Z doby vlády Rudolfa II. tak víme pouze o zachovávaní určité formy ceremoniálu při nástupu nového nuncia. Zprávu o tom nám zanechal vícekrát zmíněný nuncius Antonio Caetani ve svém dopise z 2. července 1607. Caetaniho i jeho předchůdce, bývalého nuncia Giovanniho Ferreriho, nechal císař vyzvednout v nunciaturě, když pro ně vyslal kočár s nejvyšším komorníkem. Ihned po příjezdu na Pražský hrad pak byla nun-

Portrét bývalého pražského nuncia Cesare Speciana, biskupa v italské Cremoně
(foto Alena Pazderová)

ciovi Caetanimu udělena první audience formálního rázu, při níž jej doprovázel i jeho předchůdce. Během ní předal Caetani císaři papežské breve oznamující jeho jmenování novým nunciem a současně i blíže nespecifikovaný, zřejmě doporučující dopis od kardinála nepota Scipia Borghese. Při jiných setkáních s dalšími suverény panovníky bylo tradičně zachováno též určité prioritní postavení papežského nuncia v rámci sboru všech v Praze působících diplomatů. Zmínku o tom nacházíme například ve zprávě sekretáře Pompeia Vizaniho z roku 1581.

Podobné řídké informace máme i o zábavě, již se nunciové věnovali v době, kdy se přímo nezabývali hlavními úkoly svého poslání. Zpráv o tom se v samotné nunciaturní korespondenci nachází jen málo a důležitým pramenem se tak stává spíše korespondence rodinná. Zmíněný Antonio Caetani měl v mimořádné oblibě lov, což je vzhledem k jeho šlechtickému původu pochopitelné. O jednom píše v dopise z listopadu 1610 svému bratrovi, vévodovi Pietrovi. Účastnil se jej po tři dny v blíže neupřesněném místě nedaleko Prahy spolu se španělským vyslancem Baltazarem Zúñigou a českými katolickými šlechtici. Velice přitom obdivoval silné psy, zřejmě lovecké chrty, které zdejší aristokraté k lovu využívali. Svůj vztah k této formě zábavy ovšem vyjadřoval i jinak. Caetani zasílal pravidelně chovné páry českých loveckých psů do Itálie svým příbuzným nebo důležitým prelátům u římské kurie. To byla též důležitá forma udržování a rozvíjení sociálních vazeb.

Caetani se nevyhýbal ani některým dalším druhům reprezentativních zábav, které byly vnímány jako integrální součást jeho diplomatické mise. Když se českému kancléři Zdeňkovi Popelovi z Lobkovic narodil 30. ledna 1609 vytoužený syn, byl nuncius patrně účasten „velmi vznešeného banketu“, abychom použili jeho vlastní slova, který byl uspořádán při této příležitosti. Spíše společenskou událostí byla rovněž večeře, kterou Caetani uspořádal v prosinci 1609 pro kolínského kurfiřta Arnošta Bavorského a řadu šlechticů z jeho doprovodu i dvorského prostředí v souvislosti s kurfiřtovým příjezdem do Prahy. Obě zmíněné akce ovšem plnily i roli důležitého komunikačního a socializačního procesu.

Zprávy o sídle nunciatury v Praze v době rudolfinské se dochovaly jen ojediněle a přesnou lokaci v této chvíli určit nejde. Navíc se zdá, že se sídlo relativně často střídalo, což by naznačovalo variantu pronajatého domu. V roce 1581 píše zmíněný Pompeo Vizani, sekretář nuncia Santacroceho, o tom, že sídlí v domě na Malé Straně, který příslušel do farnosti sv. Tomáše. Jeden z pozdějších nunciů Spinelli zase pobýval nejprve na Starém Městě Pražském, než se za nepokojů v roce 1600 z obavy před napadením nekatolíky přesunul na Malou Stranu. Ve své zprávě z 10. prosince 1610, v níž se nuncius Caetani vyjadřuje k žádosti italského náboženského bratrstva Nanebevzetí Panny Marie v Praze o finanční podporu ze strany papežského stolce, zmiňuje, že se sídlo nunciatury nachází nedaleko tzv. Vlašského špitálu na Malé Straně, tedy v prostoru poměrně hustě osídleném cizinci italského původu.

Nemoci a smrt papežských diplomatů

Nunciům působícím v Praze se nevyhýbaly ani takové situace, jakými jsou nemoci a smrt. Pro rodilé Italy představovalo především zimní období střední Ev-

Dobrozdání nuncia Antonia Caetaniho, vydané v srpnu 1609 v Praze a týkající se jistého Samuela Benignia; dole je patrný podpis a pečeť nuncia (Moravský zemský archiv v Brně, fond A 12 Akta šlechtická, kart. 4, i. č. 10)

ropy nepochybně velký šok. I později katolickou církví kanonizovaný kapucín Vavřinec z Brindisi, kterému jeho řehole striktně zakazovala užívání bot nebo punčoch, v době svého pražského působení z obavy před zimou žádal v roce 1610 prostřednictvím nunciatury o možnost vrátit se zpět do Itálie, protože již vícekrát zažil, jak se v důsledku mrazu podle jeho vlastních slov „nervy srazí a končetiny proto zůstanou nepoužitelné a bez pohybu“. Nuncius Caetani si ve svých soukromých dopisech vícekrát stěžoval na zánětlivá onemocnění dýchacích cest, kterými trpěl v zimních měsících. V únoru 1609, v době konání důležitého českého zemského sněmu v Praze, psal: „Již několik dní mě drsnost tohoto počasí souží katarém, který mi sestupuje z hlavy a šíří se přes krk a přes ramena.“ O dva týdny později pak psal příbuzným, že trpí „soužením od bolesti v boku“, avšak že si myslí, „že nejde o ledvinový písek, ale o katar, který začal sestupovat z hlavy a šíří se do beder“.

V sedmdesátých a osmdesátých letech 16. století několik nunciů v Praze rovněž zemřelo, byť se nejednalo o důsledek chladného středoevropského počasí. Melchior Biglia zemřel v roce 1571 na skvrnitý tyfus, Bartolomeo Portia v roce 1578 na koliku a Ottavio Santacroce v roce 1581 na akutní horečnaté onemocnění. Portia byl podle dobových pramenů pohřben v Praze v kapli Všech svatých na Pražském hradě, Santacroce má dodnes existující hrob v kapli sv. Anny v pražské katedrále. V jeho případě se nám dochoval i popis velkolepého po-

hřebního průvodu. Za zvuku zvonů všech pražských katolických kostelů se za křížem v čele průvodu seřadili členové církevních řádů – augustiniáni, jezuité, františkáni a dominikáni. Za nimi následovali členové náboženských bratrstev, dómští zpěváci, alumni papežského semináře, opat strahovský a opat kláštera Panny Marie, kanovníci kapituly a pražský arcibiskup. Rakev byla pokryta velkým bílým sukнем sahajícím až na zem a malým černým sukнем s bílým křížem a byla zdobená rodovým erbem Santacroceho. V blízkosti rakve kráčeli členové čestné stráže císařské gardy a také 50 chudých, oblečených v černých kápích s kapucemi a s hořícími pochodněmi v rukou. Za rakví pak následovali diplomaté rezidující u císařského dvora, přední čeští zemští úředníci a císařští radové, jako byl Vratislav z Pernštejna, Ladislav Popel z Lobkovic a Pavel Sixt Trautson, stejně jako další zástupci císařského dvora a české šlechty. Pompézní průvod i pohřební slavnost, jejíž součástí bylo kázání pražského jezuitu Johana Vivaria, symbolicky dokreslovaly význam a postavení, které si pražští nunciové udržovali v prostředí císařského dvora a katolické společnosti v českých zemích.

Seznam papežských nunciů u dvora císaře Rudolfa II. (1576–1612)

Giovanni Delfino	1571-1578
Bartolomeo Portia	1578
Orazio Malaspina	1578-1581
Ottavio Santacroce	1581
Giovanni Francesco Bonomi	1581-1584
Germanico Malaspina	1584-1586
Filippo Sega	1586-1587
Antonio Puteo	1587-1589
Alfonso Visconti	1589-1591
Camillo Caetani	1591-1592
Cesare Speciano	1592-1597
Ferrante Farnese	1597
Filippo Spinelli	1598-1603
Giovanni Stefano Ferreri	1604-1607
Antonio Caetani	1607-1611
Giovanni Battista Salvago	1611-1612

Základní literatura

Matthew Smith ANDERSON. *The Rise of the Modern Diplomacy 1450–1919*. Routledge 2013; Henry BIAUDET. *Les nonciatures apostoliques permanentes jusqu'en 1648*. Helsinki 1910; Pierre BLET. *Histoire de la Représentation Diplomatique du Saint Siège des origines à l'aube du XIX siècle*. Città del Vaticano 1982; Da-

niela FRIGO (ed.). *Ambasciatori e nunzi. Figure della diplomazia in età moderna*. (=Cheiron 30). Roma 1999; Daniela FRIGO (ed.). *Politics and Diplomacy in Early Modern Italy. The Structure of Diplomacy Practice 1450–1800*. Cambridge 2000; Alexander KOLLER. *Imperator und Pontifex. Forschungen zum Verhältnis von Kaiserhof und römischer Kurie im Zeitalter der Konfessionalisierung (1555–1648)*. Münster 2012; Alena PAZDEROVÁ (ed.). *Epistulae et acta Caesaris Speciani 1592–1598. Pars I, Mai 1592 – Dezember 1592*. Pragae 2016, s. X–CLIV; Anton PIEPER. *Zur Entstehungsgeschichte der ständigen Nuntiatoren*. Freiburg i. B. 1894; Knut WALF. *Die Entwicklung des päpstlichen Gesandtschaftswesens in dem Zeitabschnitt zwischen Dekretalienrecht und Wiener Kongress (1159–1815)*. München 1966.

Středověký vchod do kostela sv. Pudenciány v Římě, kde je v hrobce svého rodu pochovaný bývalý pražský nuncijs Antonio Caetani
(foto autor)

Souborný katalog *Bibliografie české a slovenské historiografie* (<http://portaro.eu/hu-central/>) vznikl v roce 2016 na základě spolupráce HÚ AV ČR, HÚ SAV a Národního archivu. Zpřístupňuje databáze *Bibliografie dějin Českých zemí*, *Bibliografie dějin Slovenska* a *Bibliografie českého archivnictví*, dohromady téměř 500 000 záznamů. Katalog umožňuje vyhledávání v českém, anglickém, německém a francouzském jazyce a je určen především zahraničním uživatelům.

Životopisné údaje o osobnostech politického, společenského, hospodářského, technického, vědeckého, kulturního i všech dalších oblastí života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku poskytuje *Generální heslář Biografického slovníku českých zemí* (BSČZ – <http://biography.hiu.cas.cz>), který začal vznikat roku 1990 a od roku 2015 je přístupný veřejnosti. Podává základní údaje o zhruba 51 tisících nežijících i žijících osobnostech (2016) a je soustavně doplňován a zpřesňován, představuje zásadní doplněk tištěné verze.

Mapový portál Historického atlasu měst České republiky (<http://towns.hiu.cas.cz>; <http://towns.hiu.cas.cz/new/index.php>) zpřístupňuje kartografické prameny, rekonstrukční mapy a vyobrazení jako modelovou studii proměn městské krajiny. Vychází z tištěného *Historického atlasu měst ČR* (28 svazků, 1995–2015), který prostřednictvím starých map, vedut, dobových fotografií, leteckých snímků i rekonstrukčních map a modelů dokumentuje vývoj vybraných městských sídel v Čechách, na Moravě a ve Slezsku; je zpracováván podle rámcových pravidel stanovených Evropskou komisí pro dějiny měst. Díky digitálním technologiím mohou být v mapovém portálu publikovány základní mapy z jednotlivých svazků, ale i rozsáhlý soubor více než 50 000 map, plánů, mapových atlasů a glóbů zachovaných v českých zemích (*Virtuální mapová sbírka* – <http://www.chartae-antiquae.cz/cs/about>, na jejímž vytváření se HÚ podílí) a zpracování krajinného prostředí v průběhu dějin (*Historické krajiny* – <http://landscapes.hiu.cas.cz>).

Databáze August Sedláček ve věku digitálních technologií (<http://www.augustsedlacek.cz>) zpřístupňuje obrovský soubor pramenných excerpt českého historika Augusta Sedláčka (1843–1926), tvořený více než 400 000 kartotéčnými lístky s genealogickými a topografickými záznamy z Čech a Moravy. Pro kompletní zpracování uvedených kartoték byla vyvinuta originální metodika a software, jejichž pomocí se podařilo v letech 2012–2015 zachránit unikátní dokumentaci k dějinám šlechty a jejich sídel i k vývoji měst, vesnic, hradů, zámků a tvrzí v českých zemích (včetně dokladů v originále již nedochovaných). Základní funkce systému jsou popsány v manuálu dostupném na: http://www.augustsedlacek.cz/sites/default/files/as_pruvodce_cz.pdf (v české i anglické jazykové mutaci).

Církevní, ale také kulturní, sociální a politické dějiny 16.–18. století získaly novou oporu v *Bio-bibliografické databázi řeholníků v českých zemích v raném novověku* (<http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/>), která vznikla v souvislosti s kolektivním výzkumem stipendistů Českého historického ústavu v Římě a zahrnuje přes 8250 osobních hesel (2016).

Ve spolupráci HÚ s Ústavem pro hospodářské a sociální dějiny Univerzity Vídeň začala vznikat *Databáze dějin všedního dne* (<http://biblio.hiu.cas.cz/>). Jejím cílem je vytvořit dokumentární sbírku starých pamětí, rodinných kronik, deníků a dalších životopisných vzpomínek, ale také obrazových pramenů, dokládajících život prostých lidí od poloviny 19. století do šedesátých let 20. století.

Zvláštní postavení ve struktuře Historického ústavu Akademie věd zaujímá jeho zahraniční pracoviště Český historický ústav v Římě. Ten byl v návaznosti na tradiční systematického výzkumu, probíhajícího od konce 19. století a v období první republiky, založen v roce 1993. Ve spolupráci s dalšími institucemi připravuje několik publikačních řad. Kromě ústavního časopisu s názvem *Bollettino dell'Istituto Storico Ceco di Roma*, jde o monografické řady *Biblioteca dell'Istituto Storico Ceco di Roma* (v italštině, resp. angličtině) a *Acta Romana Bohemica* (v češtině). Významné místo v jeho výzkumné činnosti tvoří příprava kritických edic historických pramenů – zpráv papežských nunciů u císařského dvora z let 1592–1628 *Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem* a pramenů papežské provenience k českým dějinám období 14.–15. století *Monumenta Vaticana res gesta Bohemicas illustrantia*. Český historický ústav v Římě je od roku 1998 členem Mezinárodní unie archeologických, historických a uměnovědných ústavů v Římě (*Unione internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte di Roma*).

V EDICI VĚDA KOLEM NÁS PŘIPRAVUJEME:

Miroslav Dočkal: **Cesta k jádru věci**

František Čajka: **Sázavský klášter**

Štefan Pilát: **Gorazd**

V EDICI MIMO JINÉ VYŠLO:

Jaroslav Pánek: **Historický ústav AV ČR**

Jaroslav Pánek: **Český historický ústav v Římě**

E. Semotanová, P. Chromý, M. Semian, Z. Kučera: **Historical Geography Research Centre**

Edice Věda kolem nás | Prostory společné paměti

Všední život papežských nunciů u rudolfinského dvora | Tomáš Černušák

Vydalo Středisko společných činností AV ČR, v. v. i. Grafická úprava dle osnovy Jakuba Krče a sazba WOW, spol. s r. o. Odpovědná redaktorka Petra Královcová. Vydání 1., 2017. Ediční číslo 12270. Tisk WOW, spol. s r. o., Washingtonova 1567/25, 110 00 Praha 1.

ISSN 2464-6245

Evidováno MK ČR pod e. č. E 22344

Další svazky získáte na:

www.vedakolemnas.cz | www.academia knihy.cz | www.eknihy.academia.cz